

Guía Docente				
Datos Identificativos			2019/20	
Asignatura (*)	Ergonomía, Accesibilidade, Deseño Universal e Adaptación Funcional		Código	653G01206
Titulación	Grao en Terapia Ocupacional			
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Segundo	Obrigatoria	5
Idioma	CastelánGalegoInglés			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Ciencias Biomédicas, Medicina e FisioterapiaCiencias da SaúdeFisioterapia, Medicina e Ciencias Biomédicas			
Coordinación	Pousada Garcia, Thais		Correo electrónico	thais.pousada.garcia@udc.es
Profesorado	Garcia Crespo, Maria Vanessa		Correo electrónico	m.v.garcia@udc.es
	Pousada Garcia, Thais			thais.pousada.garcia@udc.es
	Santos del Riego, Sergio Eduardo			sergio.santos.delriego@udc.es
Web				
Descrición xeral	Esta asignatura persigue a adquisición e o desenvolvemento de competencias que permitan ao alumnado comprender e aplicar os coñecementos relacionados coa ergonomía, accesibilidade, deseño universal e adaptación funcional con perspectiva rehabilitadora e ocupacional. Descritores: Fundamentos da autonomía persoal nas actividades da vida diaria con e sen adaptacións e/ou produtos de apoio. Terapia Ocupacional para a integración do individuo no seu entorno. Aplicación da actividade ocupacional e estudo ergonómico.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A2	Explicar los conceptos teóricos que sostienen la terapia ocupacional, expresamente la naturaleza ocupacional de los seres humanos y su funcionamiento a través de las ocupaciones.
A8	Uso profesional y ético del razonamiento efectivo en todas las partes del proceso de terapia ocupacional.
A11	Trabajar para facilitar entornos accesibles y adaptados y promover la justicia ocupacional.
A12	Colaborar con comunidades para promover la salud y el bienestar de sus miembros mediante la participación en la ocupación.
A19	Apreciar y respetar las diferencias individuales, creencias culturales, costumbres y su influencia sobre la ocupación y la participación.
B3	Aplicar un pensamiento crítico, lógico y creativo.
B6	Comportarse con ética y responsabilidad social como ciudadano y como profesional.
B8	Capacidad de análisis y de síntesis.
B24	Habilidades de gestión de la información (habilidad para buscar y analizar información proveniente de diversas fuentes).
B31	Apreciación de la diversidad y de la multiculturalidad.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, en las lenguas oficiales de la comunidad autónoma.
C4	Desarrollarse para el ejercicio de una ciudadanía abierta, culta, crítica, comprometida, democrática y solidaria, capaz de analizar la realidad, diagnosticar problemas, formular e implantar soluciones basadas en el conocimiento y orientadas al bien común.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe			Competencias / Resultados do título
Adquisición dos coñecementos teóricos previos na práctica sobre ergonomía, accesibilidade e deseño universal.			A2
Fundamentación teórica da Terapia Ocupacional na intervención sobre o medio: influencia do contorno sobre a ocupación humana.			A11
			B31

Adquisición de destrezas de observación e análise do medio: avaliación das condicións do medio social no que as personas desenvolven as súas ocupacións e da interacción establecida entre os condicionantes individuais, os facilitadores/obstáculos do contorno e as demandas da actividade, promovendo a sostenibilidade medio-ambiental.	A11 A19	B3	
Desenvolvemento do pensamento analítico e crítico aplicado á valoración e ao asesoramento en materia de accesibilidade: planificación dun proceso estruturado de intervención (valoración, asesoramento/propostas de mellora, rexistro) e deseño de contornos favorables e sostibles á ocupación e potenciadores da autonomía.	A8 A11	B3	
Potenciación de habilidades e rigor técnico para o rexistro da información procedente da intervención: desenvolvemento de destrezas de comunicación con outros profesionais e con usuarios, e aprendizaxe para a elaboración de informes técnicos.	A11	B8 B24	C1
Fomento dunha perspectiva social: situar ao estudiantado nun tipo de intervención comunitaria, potenciando a colaboración con profesionais do ámbito do social e, en definitiva, promovendo a súa cooperación hacia a xustiza ocupacional de persoas saudables en contornos sostibles.	A11 A12	B6	C4

Contidos	
Temas	Subtemas
Seminario teórico-práctico: Barreiras arquitectónicas: Proxectar sen barreira. Prof. Sergio Santos del Riego.	Domicilio. Edificios e vías públicas. Transporte. Comunicación. Outros.
Tema 1.- Accesibilidade Universal e Adaptación Funcional: Conceptos básicos teóricos. Prof. Sergio Santos del Riego.	
Tema 2.- Contorna e Deseño Universal: Conceptos básicos teóricos. Prof. Sergio Santos del Riego.	Contorna: Saudable, Sostibilidade versus Sustentabilidade e os Dereitos Humanos. - Escalas de valoración de accesibilidade/contorno: Housing Enabler. - Outros aspectos. Deseño Universal: principios básicos (Ron Mace). - Visitabilidade e Adaptabilidade - Saúde e Seguridade. - Outros aspectos.
Tema 3.-Marco legal, Entorno e Desempeño Ocupacional: Síntesis. Prof. Sergio Santos del Riego.	Marco xurídico e legal.
Tema 4.-Modelos da discapacidade, conceptos básicos: Enfermedad, Rehabilitación, Sociedad y Diversidade Funcional. Prof. Sergio Santos del Riego.	Modelo Médico. Modelo Rehabilitador versus Modelo Social. A unión fai a forza. Outros modelos.
Tema 5.- Modelos inclusivos para a autonomía persoal, vida digna e independente. Marxinación Social e Exclusión Social. Prof. Sergio Santos del Riego.	Marxinación social: Conceptos histórico, actual e segundo satisfacción das necesidades. Exclusión social. Barreiras Sociais e Culturais. Colectivos de exclusión/marginación/desfavorecidos sociais.

Tema 6.-Accesibilidade, Vida Saudable e Desenvolvemento sostible, conceptos básicos: Modelo Persoa-Comunidade-Contorna. O cidadán. Prof. Sergio Santos del Riego.	Antecedentes. Vida Saudable. Sustentabilidade e sostenibilidade medioambiental, social e económica. 5R. Saúde, Seguridade, vivenda, emprego, entre outros. Economía verde, economía circular, economía azul. Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable. Axenda 2030. Nacións Unidas, Europa, España e Galiza. Novos Paradigmas.
Tema 7.- Técnicas de prevención de riscos laborais. Prof. Sergio Santos del Riego	Prevención de riscos laborais (PRL): - Conceptos básicos sobre seguridade e saúde. - Especialidades de PRL: Seguridade no traballo, Hixiene industrial e Ergonomía e Psicosocioloxía aplicada. - Outros aspectos.
Tema 8.- Domótica e Robótica: conceptos básicos. Prof. Sergio Santos del Riego.	Control da contorna: Xeneralidades.
Tema 9.- Intervención sobre o contorno desde a Terapia Ocupacional. Profª. Vanessa García Crespo. Profª. Thais Pousada García	Argumentación teórica. Influencia do contorno sobre a ocupación dos individuos. Metodoloxía de intervención sobre o contorno: -Accesibilidade -Deseño universal / Deseño para todas as persoas -Adaptación funcional
Tema 10.- Accesibilidade e deseño universal como medio para a participación. Profª. Vanessa García Crespo Profª. Thais Pousada García	Valoración e asesoramento de Terapia Ocupacional en materia de accesibilidade dos espazos públicos- - Rexistro da información: criterios para realizar un informe. Criterios de universalidade no deseño de dispositivos e contornos. Accesibilidade ¿vs? deseño universal.
Tema 11.- Adaptación funcional/Axuste razoable. Profª. Vanessa García Crespo Profª. Thais Pousada García	Planificación da intervención: valoración e asesoramento desde a Terapia Ocupacional. Deseño de contornos funcionais no domicilio. Deseño de contornos funcionais no traballo / escola. Adaptación Funcional a través da domótica. Realización de informes técnicos. Razoamento aplicado a casos prácticos.
Tema 12.- Ergonomía. Profª. Vanessa García Crespo Profª. Thais Pousada García	Xeneralidades e conceptos. Tipos de Ergonomía. Ergonomía laboral.
Tema 13.- Planificación e deseño ergonómico de produtos. Profª. Vanessa García Crespo Profª. Thais Pousada García	Obxectivos do deseño ergonómico. Recomendacións baseadas en datos antropométricos. Recomendacións baseadas en características individuais dos individuos.
Tema 14.- Metodoloxías de axuste suxeito-contorno-ocupación aplicadas ao posto de traballo. Profª. Vanessa García Crespo Profª. Thais Pousada García	Introdución aos métodos de axuste como medio para a integración laboral e social. Prevención de Riscos: Peligros e controis. Análise de diferentes métodos de axuste (método de perfís LB, ErgoDis IBV): práctica. Aplicación de métodos de axuste á intervención de Terapia Ocupacional: adaptación funcional do contorno e análise ergonómica do posto de traballo.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais

Sesión maxistral	A2 A8 A19 B3 B31 C4	24	30	54
Aprendizaxe colaborativa	A2 A8 A11 A12 A19 B6 B8 B24 C1 C4	22	40	62
Proba mixta	A8 B3 B8 C1	2	0	2
Actividades iniciais	A19 B3 B31	4	0	4
Atención personalizada		3	0	3
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	A clase maxistral é tamén coñecida como ?conferencia?, ?método expositivo? ou ?lección maxistral?. Esta última modalidade é común que se reserve a un tipo especial de lección impartida por un/ha profesor/a en ocasións especiais, cun contido que supón unha elaboración orixinal e baseada no uso casi exclusivo da palabra como vía de transmisión da información á audiencia.
Aprendizaxe colaborativa	Técnica de traballo individual con exposición pública durante na clase de Grupo Grande (GG) e debate.
Proba mixta	Proba que integra preguntas tipo de probas de ensaio e preguntas tipo de probas obxectivas. En canto a preguntas de ensaio, recolle preguntas abertas de desenvolvemento. Ademais, en canto preguntas obxectivas, pode combinar preguntas de resposta múltiple, de ordenación, de resposta breve, de discriminación, de completar e/ou de asociación.
Actividades iniciais	Actividades que se levan a cabo antes de iniciar calquera proceso de ensinanza-aprendizaxe co fin de coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións que posúe o alumnado para acadar os obxectivos que se queren acadar, vinculados a un programa formativo. Con ela se pretende obter información relevante que permita articular a docencia para favorecer aprendizaxes eficaces e significativos, que partan dos coñecementos previos do alumnado.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Aprendizaxe colaborativa	A atención personalizada farase, globalmente, mediante titorías personalizadas directas e virtuais, individuais e grupais.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A2 A8 A19 B3 B31 C4	Avaliación na modalidade de Proba mixta.	0

Aprendizaxe colaborativa	A2 A8 A11 A12 A19 B6 B8 B24 C1 C4	Avaliación continua: - Rúbrica de avaliación do alumno polos profesores da materia: Pousada García e Santos del Riego, salvo excepción motivada ou necesidade sobrevenida. A rúbrica presentarase ao comezo do curso. A avaliación do alumno / docente avaliará: - O traballo individual realizado e presentado individualmente por cada alumno, segundo o sorteo do tema e cronograma que se realizará e publicará ó comezo da materia para o alumnado integrante dos tres grupos de Docencia Interactiva (GDI1, GDI2, GDI3) coa presenza de dous profesores (tribunal). (3 puntos) - A participación proactiva do alumno na materia, tanto a súa participación como membro do tribunal dos traballos dos seus compañeiros, así como as habiliades para a vida. Rúbrica 5 puntos (media de ambos os profesores en cinco puntos)	50
Proba mixta	A8 B3 B8 C1	- Exame: 5 puntos (media da puntuación obtida nas dúas partes do examen sobre cinco puntos).	50

Observacións avaliación

CRITERIOS DE AVALIACIÓN XERAIS: A avaliación final da materia realizarase de acordo cos seguintes criterios: o 50% corresponderá á avaliación continua (5 puntos) e ao 50% á avaliación do exame final (5 puntos). É necesario aprobar as dúas partes para superar a materia.

1. AVALIACIÓN CONTINUA: A nota final da avaliación continua do alumno é a media das dúas calificacións, unha da rúbrica do profesor Santos del Riego e outra da rúbrica da profesora Pousada García, sobre a mesma rúbrica para cada profesor (5 puntos). A rúbrica permitirá a avaliación dos seguintes ítems: Contidos Estructura e presentación pública (habilidades expositivas) A sumministración da documentación do traballo realizada antes das 24 horas do xoves anterior á presentación do traballo. Habilidades para a vida: autocoñecemento, empatía, comunicación asertiva, relacións interpersonais profesor-estudiante, toma de decisións, manexo de problemas e conflitos, pensamento creativo, pensamento crítico, manexo de emocións e sentimentos, manexo de emocións e estrés. Participación proactiva do estudante durante a exposición dos outros estudantes. O aprobado neste tipo de avaliación está fixado en 2,5 puntos resultantes da media das cualificacións dos dous docentes. No caso de non acadar dita puntuación ou NP, valorarase o traballo expositivo ante tribunal conformado, prioritariamente, por docentes da materia na oportunidade de xuño-xullo.

2. EXAMEN: A nota final do exame é a media da parte do exame realizada polo prof. Santos del Riego coa parte realizada polas profesoras Pousada García e García Crespo sobre cinco puntos cada una das partes (2). Terá lugar na data indicada no calendario oficial aprobado pola Xunta de Facultade e tratará os contidos que os tres profesores definan durante o cuadrimestre, que inclúe a docencia dos profesores e as obras expostas polos estudantes que consideren axeitadas. O aprobado do exame está fixado en 2,5 puntos resultantes da media das cualificacións das dúas partes.

CALIFICACIÓN FINAL: A nota final será o resultado da suma das puntuacións medias (avaliación continua e exame), sempre que o alumno acade o mínimo de 2,5 puntos en cada unha das cualificacións finais (avaliación continua e exame). Se non, a materia suspenderase (ou non se presentará, NP, se é o caso) coa cualificación que os profesores determinan independentemente da suma final obtida. Só se publicarán as cualificacións finais e exames. As cualificacións do exame pódense revisar nos termos e nos formularios establecidos oficialmente; preferentemente serán revisadas conxuntamente pola totalidade do profesorado da materia, se fora posible.

As últimas valoracións contextuais das cualificacións finais, antes da súa formalización na aplicación informática, están baixo a consideración do profesor responsable da materia.

A cualificación final da materia exprésase de acordo co establecido no artigo 5 do RD 1125/2003, do 5 de setembro, para que o sistema de crédito europeo e o sistema de cualificación estean establecidos en títulos universitarios de carácter oficial e validez en todo o territorio nacional (publicado no Boletín Oficial do 18 de setembro de 2003).

Sistema de clasificación: suspendido (0-4,9), aprobado (5-6,9), notable (7-8,9), destacado (9-10), matrícula de honra (graciable). **APRECIACIÓN**

SOBRE AVALIACIÓN: No caso de que o alumno non pase só parte da avaliación (avaliación continua ou exame): - Se o alumno pasa a avaliación continua e suspende o exame, a materia suspenderase (ou non presentado, NP, segundo o caso), pero só deberá presentarse ao exame na convocatoria de xuño-xullo. - Se o alumno non aproba a avaliación continua e pasa o exame, a materia suspenderase (ou non se presentará, NP, segundo o caso), pero só deberá presentar o mesmo o un novo traballo, a determinar pola profesora responsable da asignatura, na próxima convocatoria de xuño-xullo ante tribunal, na data fixada polos profesores, dentro do período de avaliación aprobado no Calendario Académico da Xunta de Facultade, no menor tempo posible desde a data de exames programada. Neste caso, o alumno presentará e expondrá o mesmo o un novo traballo sobre a materia e na data que decidan os profesores (quenes conformarán nesta convocatoria o tribunal avaliador) e optará a un máximo de 3 puntos na rúbrica, os correspondentes ao traballo individual (entrega, contidos e estrutura). A avaliación da participación proactiva e habilidades para a vida do alumno durante o cuadrimestre manterase da convocatoria anterior. - Se o alumno non aproba ningunha das dúas partes (avaliación continua e exame), se presentarán a ambas partes na seguinte convocatoria: deberán facer o mesmo ou un novo traballo, a criterio da profesora responsable da asignatura, e presentalo ante o tribunal de profesorado na data fixada polos profesores, dentro do período de avaliación aprobado no calendario académico da Xunta de Facultade, no mesmo día que a data de exames programada. Neste caso, o alumno presentará o mesmo o un novo traballo, a criterio da profesora responsable da asignatura, sobre a materia e na data que decidan os profesores e optará por un máximo de 3 puntos na rúbrica. A avaliación da participación proactiva do alumno e habilidades para a vida durante o cuadrimestre manterase da convocatoria anterior. Do mesmo xeito, tamén debe realizar o exame oficial na data indicada no calendario aprobado en Xunta de Facultade. Segundo os artigos 22 e 23 das Normas de avaliación, revisión e reclamación das cualificacións dos estudos de grao e mestrado universitario (Modificada polo Consello de Goberno de 29 de xuño de 2017) garantirase, especialmente, o seguinte: Artigo 22º.- Publicidade das cualificacións: Para garantir o dereito a revisión nas probas orais, a nota será comunicada aos dous días lectivos seguintes á súa finalización, e a revisión estará baseada nos datos recollidos na acta e, no seu caso, nas evidencias gravadas, escritas e doutro tipo recollidas na súa realización. Artigo 23º. Revisión das cualificacións: Os estudantes terán dereito a revisar as actividades, os traballos e as probas que sirvan para a súa avaliación e a recibiren explicación razoada da cualificación que obtiveron.

Bibliografía básica

Libro blanco de la accesibilidad. Rovira-Beleta y Cuyás, Enrique. Barcelona: UPC, [2003]. ISBN 8483017431. Lei 10/2014, do 3 de decembro, de accesibilidade. Diario Oficial de Galicia de 17 de decembro de 2014. Decreto 35/2000, do 28 de xaneiro, polo que se aproba o Regulamento de desenvolvemento e execución da Lei de accesibilidade e eliminación de barreiras na Comunidade Autónoma de Galicia. Diario Oficial de Galicia de 29 de febreiro de 2000. Salud laboral: conceptos y técnicas para la prevención de riesgos laborales. Carlos Ruiz Frutos [et al.]. Barcelona: Elsevier, 2013. ISBN 9788445821466. Técnicas de prevención de riesgos laborales: seguridad e higiene del trabajo. Madrid: Tebar, 2012. ISBN 978847360479. Legislación sobre Seguridad y Salud en el Trabajo Disposiciones Generales. Osalan, 2001. Legislación sobre Seguridad y Salud en el Trabajo: disposiciones específicas. Osalan, 2001. Domótica e inmótica: viviendas y edificios inteligentes. Cristóbal Romero Morales, Madrid: Ra-Ma, 2010. ISBN 9788499640174. Método de adaptación ergonómica de puestos de trabajo para personas con discapacidad. Valencia: Instituto de Biomecánica de Valencia. 2003 LantegiBatuak. ?Método de adecuación de perfiles de la tarea a la persona?. Vizcaya:Fundación Lantegi Batuak. 2014. Comité de expertos sobre Diseño Universal. Hacia la plena participación mediante elDiseño Universal. Madrid: Instituto de Mayores y Servicios Sociales; 2010.Serie Documentos Técnicos. ONCE.Accesibilidad para personas con ceguera y deficiencia visual. Madrid: ONCE;2003.

Bibliografía complementaria	Enlaces de especial interés para la asignatura: W3C / WAI: http://www.w3c.org/WAI, Grupo de trabajo del Consorcio mundial Web que define las directivas y pautas que deben cumplir las páginas web para ser consideradas accesibles. Está en Inglés pero existen una traducción al español realizada por Carlos Egea y disponible en DisWeb (http://www.disweb.net) IMSERSO: http://www.seg-social.es/imserso. Instituto de Migraciones y Servicios Sociales. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Con información sobre las actividades del gobierno en temas de accesibilidad. Accesible on-line el I Plan Nacional de Accesibilidad 2004-2012. Acceso a las actividades y documentos referentes al 2003 el año europeo de las personas con discapacidad? CEAPAT: http://www.ceapat.org. Centro Estatal de Autonomía Personal y Ayudas Técnicas. El CEAPAT está dedicado expresamente a potenciar la accesibilidad integral y el desarrollo de la tecnología. Promueve la optimización de las ayudas técnicas y el diseño para todos, con el fin de mejorar la calidad de vida de los ciudadanos, con especial apoyo a las personas con discapacidad y personas mayores. Destaca su base de datos de ayudas técnicas accesible a través de Internet Real Patronato Discapacidad. http://www.rpd.es. Real Patronato Español de Documentación sobre Discapacidad. Los servicios de documentación, información y publicaciones del Real Patronato constituyen su Centro Español de Documentación sobre Discapacidad (CE2D), el cual ofrece un centro de consulta y una biblioteca especializada, gestiona un conjunto de publicaciones especializadas y publica el Boletín del Real Patronato sobre Discapacidad. Accesible en formato electrónico en la dirección http://www.rpd.es/bolrp.htm SIDAR: http://www.sidar.org. Fundación Sidar - Acceso Universal. Seminario de Iniciativas sobre Discapacidad y Accesibilidad en la Red. El Seminario SIDAR es un grupo de trabajo permanente y voluntario, integrado por personas expertas en nuevas tecnologías y en su accesibilidad. Con mucha información referente a las actuaciones españolas e internacionales de acceso al ordenador. Destaca el apartado dedicado a la accesibilidad a Internet ONCE: http://www.once.es. Organización Nacional de Ciegos de España. Con información referente a las ayudas técnicas para la accesibilidad al ordenador de personas ciegas o con problemas de visión. Destaca su Centro de Investigación, Desarrollo y Aplicación Tiflotécnica (http://cidat.once.es/) SID: http://www.sid.usal.es. El Servicio de Información sobre Discapacidad, SID, es un servicio documental con un sistema informatizado de acceso vía Internet para la obtención de información sobre discapacidad. Se configura como una red pública puesta en funcionamiento conjuntamente por el Ministerio de Trabajo y de Asuntos Sociales (Instituto de Migraciones y Servicios Sociales-IMSERSO) y la Universidad de Salamanca (Instituto Universitario de Integración en la Comunidad-INICO). En el SID se puede encontrar todo tipo de información relacionada con la discapacidad. Puede encontrarse información sobre normativa, recursos, centros y servicios, organizaciones, ayudas, documentación, actualidad, estadísticas, etc. Disc@pnet: http://www.discapnet.es. Portal sobre la discapacidad financiado por la Fundación ONCE y los FEDER de la UE. Test de Accesibilidad Web (TAW): http://www.tawdis.net. Herramienta para evaluar la accesibilidad de las páginas Web. Totalmente en español. Su objetivo es difundir la accesibilidad como requisito en el diseño y realización de páginas Web con el fin de permitir el acceso a todas las personas. Dirigido a todas las personas interesada en este tema y especialmente a Webmasters, desarrolladores, diseñadores de páginas Web etc. Fundación Manuel Caracol (Barcelona) http://www.funcaracol.org/. Dedicada a la accesibilidad al ordenador de personas con discapacidad visual. Dispone de artículos de interés y manuales de software EdeAN. http://www.e-accessibility.org/. Red Europea para el diseño para todos e-accesible (European Design for All e-Accessibility Network). Creada en Julio de 2002 dentro de las iniciativas de acción del Plan e-Europa. Portal con información de todo lo que se está produciendo en Europa en relación a la accesibilidad: eventos, congresos, publicaciones, normativas, etc ACCESO: Unidad de Investigación "Acceso" de la Universidad de Valencia. http://acceso.uv.es/accesibilidad/. Recursos de diverso tipo sobre ayudas técnicas, accesibilidad en Internet, Informes, cursos virtuales, etc. Página de la agencia de la Defensa y Desarrollo de la Accesibilidad en Castilla-La Mancha. http://www.addajccm.com/. Esta agencia ha nacido en diciembre de 2000, en virtud de un convenio firmado por la Junta de Comunidades de Castilla - La Mancha y Asociación FSC Discapacidad, que pertenece a la Fundación ONCE. URID. Unidad Regional de Información sobre Discapacidad de Castilla-La Mancha. http://www.infodisclm.com/. La Unidad Regional de Información sobre Discapacidad es un programa que aborda de forma transversal las diferentes líneas de actuación del Plan Integral de Acción para Personas con Discapacidad en Castilla-La Mancha. Programa ACCESO de Portugal. http://www.acesso.umic.pcm.gov.pt/. Programa Nacional para la participación de los ciudadanos con necesidades especiales en la sociedad de la información. IMAGINA. http://www.imagina.org/. Iniciativa Múltiple de Atención de Gaps a la Integración, Normalización y Accesibilidad. w3aeiou http://www.w3aeiou.org/. W3aeiou pretende fomentar el uso de la Red como

medio de comunicación, es decir, como vehículo para relacionar personas y colectivos. Webs accesibles, eficientes, inteligibles, organizadas y usables. Conceptos, recursos y muchos enlaces de interés. Redmayores.net . <http://www.redmayores.net/>. La red de las personas mayores internautas. Ofrecen cursos a personas mayores y todo la información referente a la tercera edad Grupo de Estudios Sociales, Tiflológicos y Asociativos. <http://www.gesta.org/>. Grupo Portugués de personas con deficiencias visuales. Destaca la publicación del Boletín E-Access. Mensualmente y con actualidad a nivel mundial Minusval 2000.com. <http://www.minusval2000.com/>. La Web de los discapacitados físicos. Página sobre ocio; tiempo libre; amor; sexo y literatura dentro del mundo de las discapacidades físicas. Web del grupo FAR. <http://www.timon.com/far/>. El grupo FAR (Funcionalidad y accesibilidad en la red) tiene como objetivo fundamental contribuir al desarrollo de pautas y herramientas que faciliten la accesibilidad y funcionalidad de los contenidos y servicios Web a todas las personas. Web en donde es posible consultar los avances del grupo así como noticias y artículos relacionados con su actividad. DisWeb2000. <http://usuarios.discapnet.es/disweb2000/>. Información sobre discapacidad. Página personal de Carlos Egea y Alicia Sarabia. Accesibilidad al medio físico y a la Red. Con todo tipo de información, legislación, artículos, etc. Es posible descargarse el libro digital a texto completo ?Diseño accesible de páginas Web 1.0?. Fundacion Accadi. <http://www.accadi.org.ar>. Integración de discapacitados a través de enseñanza y práctica de actividades socioculturales y deportivas no competitivas) ski, fotografía, buceo, campamentos, etc.). En Argentina Red Especial Web. <http://www.redespecialweb.org/>. Red de Integración Especial. Su objetivo es la integración a través del uso de las tecnologías de la información. Ofrece cursos, talleres, congresos virtuales y mucho más. Un punto de encuentro entre personas con y sin discapacidad. DisWeb.org. <http://www.disweb.org/>. Web en donde es posible publicar artículos, quejas, comentarios, etc. sobre la accesibilidad y los problemas que las personas con algún tipo de discapacidad tienen en el desarrollo de sus actividades de la vida diaria. Está en inglés. EMERGIA. <http://www.emergia.net/servicios/usabilidad.asp>. Empresa especialista en analizar la utilidad, facilidad de uso y satisfacción de los usuarios de un sitio Web, es decir, su usabilidad. Descubrimos los problemas de accesibilidad y redactan soluciones para mejorarlos.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Estancias Prácticas II/653G01210

Materias que continúan o temario

Observacións

Para axudar a conseguir unha contorna inmediata sustentable e cumprir cos obxectivos estratéxicos 1 e 2 do "III Plan de Acción do Programa Green Campus FCS (2018-2020)" os traballos documentais que se realicen nesta materia:

- 1.1. Solicitaranse en formato virtual e/ou soporte informático.
- 1.2. Realizaranse a través de Moodle, en formato dixital sen necesidade de imprimilos.
- 1.3. De se realizar en papel:
- 1.3.1. No se empregarán plásticos.
- 1.3.2. Realizaranse impresións a dobre cara.
- 1.3.3. Empregarase papel reciclado.
- 1.3.4. Evitarase a impresión de borradores.

2. Débese facer un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural.

3. Débese ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores de sostibilidade nos comportamentos persoais e profesionais.

4. Segundo se recolle nas competencias transversais aprobadas no Consello de Goberno de Maio de 2017 deberase incluír na medida das posibilidades contenidos que inclúan perspectivas de vida saudable, desenvolvemento sostible e dereitos humanos.

5. Segundo se recolle nas distintas normativas de aplicación para a docencia universitaria deberase incorporar a perspectiva de xénero nesta materia (usarase linguaxe non sexista, utilizarase bibliografía de autores de ambos sexos, propiciarse a intervención en clase de alumnos e alumnas,?).

6. Traballarase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas, e influirase na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade.

7. Deberanse detectar situacións de discriminación por razón de xénero ou de outra índole e proporanse acción e medidas para corrixilas.

8. Facilitarase a plena integración do alumnado que por razón físicas, sensoriais, psíquicas ou socioculturais, teñan necesidades para un acceso axeitado, inclusivo e proveitoso á vida universitaria.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente de acordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías